כה: ר"ן ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים רש"י

מתני' נדרי שגגות וכו'. תני גווני קתני חדא דכשעת נדרו היה שוגג כגון קונם אם אכלתי אם שתיתי וכו' וקתני נמי שהיה שוגג בשעה שהנדר לאוי לחול ואע"פ שבשעה שלא מפיו לא היה שוגג וכדקתני שאני מאכל ושאני שותה כלומר דאמר קונם ככר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה היום ושכח ואכל ושתה [2] דכיון דנדרא באכילה קמייתא חייל וההיא שעתא הוה ליה שוגג כלומר אלא נזכר שיהא תלוי באותה אכילה אוש נדר לא חייל נדרא כלל: **וכ"ש אומרים אלו ואלו מודרין.** משום דנדר שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא בגמ'. ומותרין אפי' בלא שאלה קאמר כדאמרן [3] בריש פרקין דכולהו ארבעה נדרים אין צריכין שאלה לחכם. וטעמא דמילתא משום דכיון שאילו היה יודע שאביו או אחיו היו עמהן היה מוציאן מן הכלל ה"ז מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוין וכטל מעצמו ומש"ה בקונם אשתי נהנית לי בעינן שיאמר בפירוש שגגה את כיסי דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שהדיר את אשתו נתכוין ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוין להדיר את זה מעולם הרי הנדר בטל מאליו: **גמ' כשם שנדרי שגגות מופרים כך שבועות שגגות מופרות.** וה"ה דשבועות זרוזין שרי והכי איתא בירושלמי [4] תני כשם שנדרי זרוזין מותרין כך שבועות זרוזין מותרין: **היכי דמי שבועות שגגות כגון רב כהנא ורב אסי.** לאו למימרא דלא משכחינן שבועות שגגות אלא בכה"ג דמשכחינן להו דומיא דמתני' אלא לרבותא נקט ליה וכאילו אמר עד היכן שבועות שגגות וכדאמרי' בעלמא (קדושין כח.) עד היכן גלגול שבועה. והוי רבותא דאע"ג דרב כהנא ורב אסי אפי כל חד וחד אמר ליה לחבריה דטעי ולא הכין מאמר רב סד"א דכיון דלא חש ליה ואשתבע לאו שגגה היא ואי תלה בה איסור פירות יהו אסורין קמ"ל: **תנן הפס פותחים בשבועה וי"ע וכו'.** מתני' היא לקמן בפ' פותחין (סו.). והא מתני' לא דמיא ממש למתני' דפרקין דאילו במתני' דהכא הנדר בטל מאליו ואילו במתניתין דפותחין נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבתות וי"ע והייטו טעמא משום דבמתניתין אינא טעות בעיקר הנדר שלא נתכוון לאביו מעולם ואילו במתני' בפרק פותחין ליכא למימר הכי שמי שאסר על עצמו בשר ויין שנה אחת יודע הוא שיעברו עליו שבתות וימים טובים הלכך כיון דליכא טעות בעיקר הנדר חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבת ויום טוב בפתח שאילו היה יודע שאסור להתענות בהן לא היה נודר מי נתרצה. והא דמייתינן לה הכא לפרושי פלוגתייהו דב"ש וב"ה ולומר דבנדר שהותר מקצתו הותר כולו תליא כי היכי דתליא בהו פלוגתייהו דרבנן ור' עקיבא: **אמר רבה הכל מודים באומר וכו' דייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר.** משום דלא מיקרי כי האי גוונא נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שכיון שבשעת הנדר אמר כולכם אסורין ועכשיו ג"כ מעמיד דבריו הראשונים לגבי האחרים באותו הלשון ממש שאמר בתחילה אעפ"י שמוציא אביו מן הכלל אפילו הכי אין זה נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא נכנס מעולם בנשמעות הנדר ולגבי האחרים הרי הוא אומר כולכם [ס"א שאמר] בתחלה: **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין**

מתני' [6] נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה [1] שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אמר [2] קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני [3] ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה ראה אותן אוכלין תאנים ואמר הרי [4] עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים בש"א [5] הן מותרים ומה שעמהם אסורים ובה"א [6] אלו ואלו מותרין: **גמ'** [7] [8] **תנא** [9] כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות היכי דמי שבועות שגגות [10] כגון רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב והדין אמר שבועתא דהכי אמר רב דכל חד וחד אדעתא דנפשיה שפיר קמישתבע: ראה אותן אוכלין [11] תנן התם פותחין בשבתות וביו"ט בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא רבי עקיבא ולימד [12] נדר שהותר מקצתו הותר כלו אמר רבה [13] דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין

מתני' נדרי שגגות. אמר קונם (כ) כו': **וגזכר שאכל ושתה.** פטור דלבו אונסו דסבר שבאמת נשבע: **וכן ראה אותם אוכלים תאנים ואמר הרי הן עליכם קרבן ונמצאו.** אותן האוכלים שהיה אביו או אחיו הייטו נמי נדרי שגגות שאילו היה יודע שהיה אביו או אחיו לא היה מדירן: **או שהיה אוכל עמהן.** עם אביו ועם אחיו (ג) אחרים: **כש"ל הן מותרין.** אביו ואחיו בלבד ומה שעמהם אסורים דקסברי נדר שהותר מקצתו לא הותר כולו. וכ"ה סברי נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ע"כ מפי' רביעו גרשום ז"ל [1]: **גמ' תנן הפס.** בפרק ר"ח אומר כו': **פותחין בשבועות וימים טובים.** אם נדר שלא יאכל כל ימות השנה פותחין לו חרטה כך כלום נדרת על דעת להתענות בשבתות וימים טובים אם (ד) יאמר לאו: **בראשונה היו** (ה). כ"ד של ראשונים אומרים אותן הימים שבתות וי"ט מותרין וכו': **הותר כולו.** וכולן מותרין: **אמר רבה הכל מודים כו'.** אמתני' קאי. כלומר שאם ראה אותם אוכלים תאנים וענבים ואמר הרי הן עליכם קרבן (ו) (כמו שאמר עליהם על כולכם אסורין) ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא הואיל ומעיקרא כללן דאמר כולכם כולן אסורים ואביו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר כולו הואיל ואמרי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם: **לא נחלקו אלא באומר.** תחלה בכלל הרי הם עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא דכולהון אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר

דכ"ע

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ד מהל' נדרים הל"ח וס"מ הל' ג ופ"ג מהל' שבועות הל' ה [ו] סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף י וסימן רלט סעיף [ח] [ט] כה:

כו ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה [ד] ו סמג שם עשין ס"ע י"ד סימן רלב סעיף ז:

כז ג מיי' פ"ג מהלכות שבועות הל' ה סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלט סעיף א:

כח ד מיי' פ"ח מהלכות נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכט סעיף א:

כט ה מיי' וסמג שם טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ח:

מוסף רש"י

נדרי שגגות. כיצד, אם אכלתי ראם שתיתי. קונם עלי דבר פלוני אם אכלתי היום והוא סבור שלא אכל ונזכר שאכל, אותו הנדר בטל ומותר באותו דבר (שבועות כח:). **שאני אוכל.** קונם עלי דבר פלוני אם אני אוכל היום ושכח שנשבע ואכל ושתה, מותר באותו דבר (שם) ולא יתכן לפרש קונם שאני אוכל אלא כעין זה, שהוא דבר אחר נאכילה זו כדפרישית, דאי מפרשת קונם שאני אוכל קונם עלי אכילה ושכח ואכל ושתה, אלא מותר אינא לאתמר, דקתני ארבעה נדרים התירו, הרי כבר ענר על נדרי שגגה, ואי מפרשת התירו פטרוהו מן המלקות, פשיטא מי התיר בו והלא שכוח היה, וכלל דבר אין מותר לשון פטור (שם).

תוספות

נדרי שגגות. קונם כל הפירות שבעולם אם אכלתי ואם שתיתי היום ונזכר שאכל ושתה פטור שאלמלי היה יודע שאכל לא היה נודר וכעין פיו ולבו שוין ואי"ת לשל (ד"ה) דקאמר קונם [פירוי] כשיהה היום אם אינן לאחר לאחר אל יאכן לאחר אם אכל ושתה לא אמר ראכן נודרי מותרין ונמצאל ליכא למיתם עד שעבור כמוד על נדרו ר"ל מתון כן דאמרינן כתנאיה לאו מזהיר ליכא למיתם שמא יאכן לאחר נמוד: **קונם אשתי נהנית לי.** פרי"ש מיירי דלא משעבד לה: **שגנבה כיסי ושהכתה בני.** אין לפרש שפיכם אם גנבה את כיסי וכן אם הכתה את בני דא"כ פשיטא דלא חל הנדר: **ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה.** כגון שנדר שלא לאכול ושלא לשתות יין שנה אחת ולא זכר על שבתות וי"ע לחליפים מן הכלל כשבא לישאל על נדרו פותחין לו בכבוד שבתות וי"ע דאמרינן אילו ידעת והיית זכור בשעת הנדר על שבתות וי"ע כלום נדרת עליהם והיא אמר לאו מתירין אותו אף לימי החול כדמסקין במשנה הנדר שהותר מקצתו הותר כולו והותר מקצתו דאמר כלא חרטת מכם אלא הותר מחמת נדר טעות קאמר. וכ"ג דהלשון משמע שלרוך חרטת מכם ולכ"ע דוקא בדאלי לרוך חרטת מכם ולא דמי למתני' דמצאלי אביו או אחיו דלא לרוך שאלה דהתם הנדר בטעות ושגגה נמוכה דאין קבהי שבטור בלבו שבם אינים קרובים דבא אפשר שיבא אחיו הלכך הרי הוא כאילו אמר בפירוש הרי עליכם פלוני ופלוני אבל הכא שנדר שנה אחת תמימה הכל יודעין שלא אפשר לשנה אחת אלא שבתות ואם כן כשנדר שנה אחת ודאי היה דעתו גם לשבתות וי"ע ולא מלי למימר שטעה כמו במתני' אלא שהוא מתחרט עכשיו על שבתות וי"ע שלא הוציאם מן הכלל הלכך לרוך שאלה והתרה נמוכה כשאר נדרים: **עד שבא** ר"ע ולימד נדר בו. לחני מייתי הך מתני' מקמי פלוגתא דרבה ורבא דפליגי בפלוגתא דשמואל והלל משום דפלוגתא דרבנן וב"ע בבא דפותחין הוי כפלוגתא דב"ש וב"ה בס"ק בכ"ש וב"ע בכ"ה ולא"ת ומ"ק בכ"ש וי"ל דאית ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: **אמר רבה הכ"ע כל היכא דאמר אילו הייתי יודע** וכו'. מאחר שלא החליף דבריו הראשונים אינו נראה עקירת נדר שמתחלה אמר כולכם והשתא נמי כי אדי לה אמר כולכם לכך לא אמרי' כי היתר מקצתו הותר כולו וה"ה נמי אם מתחלה אמר בפרט כגון זה וזה וכלל אביו אסורים ואחר ואמר אילו הייתי יודע שאבי ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבי מותר מאחר שלא אינה ולא החליף את לשונו אין כאן עקירת נדר והכ"ע לא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלינא דרבא והא דנקט שיטתו בלשון כולכם לרשא דאמרי' נקט דאמר הרי עליכם קרבן: **לא נחלקו אלא** דבריו הראשונים שמתחלה אמר כולכם אסורים ועתה אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבי מותר והוא הדין אם החליפם בלא אחר שמתחלה אמר זה וזה ולזה והשתא אמר כולכם דמאחר שהחליפן בלבל ופרט נאיסור ופרט בהיתר אי נמי פרט באיסור וכלל בהיתר אמרי כ"ה וי"ע מאחר שהחליפן נראה כעקור נדרי והותר מקצתו הותר כולו וכ"ש לא אמרי בתרוייהו:

מסורת הש"ס

א) שבועות כח:, ב) ר"פ שאיני, ג) [לעיל כב:], ד) [שבועות כח: ועי' תוס' קידושין יג, ד"ה כשם], ה) ירמות לב: שבועות כו. לא:, ו) לקמן סו., ז) [המתחיל בדף כב:], ח) רש"ס מ"ג, ט) [דף כח:], י) [פ"ב ה"ב].

הגהות הב"ח

(א) כמשנה הרי הן עליכם: (ב) רש"י ד"ה נדרי שגגות אמר קונם עלי בכר זו אם אכלתי אם שתיתי הס"ד: (ג) ד"ה לו שהיה הכי ומש אחיו הס"ד ואמ"ב מ"ה ב"ש: (ד) ד"ה פותחין וכו' אם אמר לאו התור הס"ד: (ה) ד"ה בראשונה היו אומרים ב"ד של ראשונים היו אומרים אותן הימים: (ו) ד"ה אמר רבה וכו' כמי שאמר על כולם כולכם אסורין וכו' הואיל ובללן כמעיקרא דאמר מילכם: (ז) ד"ה לא נחלקו וכו' הותר כולו הס"ד ואמ"ב מ"ה ורבא אמר:

גליון הש"ס

מתני' ונודע שלא הכתו. עי' לעיל דף כב ע"ב בהה"ן ד"ה תון מקומם: **גמ' תנא** כשם שנדרי שגגות. עי' קדושין דף יג ע"א תד"ה כשם: **שם** נדר שהותר מקצתו. עי' ירושלמי פ"ה בברכות עלה דמתני' מזכירין גבורות גשמים: בהה"ן ד"ה נדרי שגגות בר' דביון דבדא וכו'. עי' שבועות דף כח ע"א, ולעיל עו ע"ב בר"ש ד"ה אכל:

פירוש הרא"ש

מתני' נדרי שגגות אמר קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל או שתה. וכשעת הנדר היה סבור בודאי שלא אכל ולא שתה ולא היה כדעתו לנדור כלל ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לא חל: **קונם שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה.** דכשעה שהנדר יש לו נחול דהייט בשעה שאכל ושתה לא שכח אלא הנדר דלפי' מסכוטות דבעינן שיהיה מלדם [ס"ע שבועות] כשעה שהכתיבה תלה עליו יהא זכור את הסבועה: **קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי בו'.** הייט נדרי שגגות דכיון שנודע לו שלא גנבה כיסו נמצא שלא היה נדר: **אלו ואלו מותרין.** דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דתיט מילה כתחה לא בנו דא"כ פשיטא דלא חל הנדר: **שותחין לאדם בכבוד שבתות ר"ה.** כגון שנדר שלא לאכול ושלא לשתות יין שנה אחת ולא זכר על שבתות וי"ע לחליפים מן הכלל כשבא לישאל על נדרו פותחין לו בכבוד שבתות וי"ע דאמרינן אילו ידעת והיית זכור בשעת הנדר על שבתות וי"ע כלום נדרת עליהם והיא אמר לאו מתירין אותו אף לימי החול כדמסקין במשנה הנדר שהותר מקצתו הותר כולו והותר מקצתו דאמר כלא חרטת מכם אלא הותר מחמת נדר טעות קאמר. וכ"ג דהלשון משמע שלרוך חרטת מכם ולכ"ע דוקא בדאלי לרוך חרטת מכם לכ"ע דוקא בדאלי לרוך שאלה דהתם הנדר בטעות ושגגה נמוכה דאין קבהי שבטור בלבו שבם אינים קרובים דבא אפשר שיבא אחיו הלכך הרי הוא כאילו אמר בפירוש הרי עליכם פלוני ופלוני אבל הכא שנדר שנה אחת תמימה הכל יודעין שלא אפשר לשנה אחת אלא שבתות ואם כן כשנדר שנה אחת ודאי היה דעתו גם לשבתות וי"ע ולא מלי למימר שטעה כמו במתני' אלא שהוא מתחרט עכשיו על שבתות וי"ע שלא הוציאם מן הכלל הלכך לרוך שאלה והתרה נמוכה כשאר נדרים: **עד שבא** ר"ע ולימד נדר בו'. לחני מייתי הך מתני' מקמי פלוגתא דרבה ורבא דפליגי בפלוגתא דשמואל והלל משום דפלוגתא דרבנן וב"ע בבא דפותחין הוי כפלוגתא דב"ש וב"ה בס"ק בכ"ש וב"ע בכ"ה ולא"ת ומ"ק בכ"ש וי"ל דאית ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: **אמר רבה הכ"ע כל היכא דאמר אילו הייתי יודע** וכו'. מאחר שלא החליף דבריו הראשונים אינו נראה עקירת נדר שמתחלה אמר כולכם והשתא נמי כי אדי לה אמר כולכם לכך לא אמרי' כי היתר מקצתו הותר כולו וה"ה נמי אם מתחלה אמר בפרט כגון זה וזה וכלל אביו אסורים ואחר ואמר אילו הייתי יודע שאבי ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבי מותר מאחר שלא אינה ולא החליף את לשונו אין כאן עקירת נדר והכ"ע לא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלינא דרבא והא דנקט שיטתו בלשון כולכם לרשא דאמרי' נקט דאמר הרי עליכם קרבן: **לא נחלקו אלא** דבריו הראשונים שמתחלה אמר כולכם אסורים ועתה אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבי מותר והוא הדין אם החליפם בלא אחר שמתחלה אמר זה וזה ולזה והשתא אמר כולכם דמאחר שהחליפן בלבל ופרט נאיסור ופרט בהיתר אי נמי פרט באיסור וכלל בהיתר אמרי כ"ה וי"ע מאחר שהחליפן נראה כעקור נדרי והותר מקצתו הותר כולו וכ"ש לא אמרי בתרוייהו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com